

Filmoteka Szkolna

Temat lekcji: Siła symbolu na podstawie filmów: „Chleb” (reż. G. Skurski), „Popiół i diament” (reż. A. Wajda) oraz „Krótka historia jednej tablicy” (reż. F. Falk)

Opracowała: Wioletta Wojczyszyn

Etap edukacyjny: szkoła podstawowa (klasy 7-8), szkoła ponadpodstawowa

Przedmiot: język polski

Czas: 2 godziny lekcyjne

Cele:

po lekcji uczeń powinien:

- oceniać i interpretować dzieło filmowe
- wskazać symbole występujące w filmach, wyjaśnić ich znaczenie oraz uniwersalizm
- porównywać różne teksty kultury pod kątem wspólnych motywów i wątków problemowych
- odczytać polityczne i społeczne przesłanie omawianych filmów
- znać ich kontekst historyczny,
- odczuwać potrzebę aktywnego uczestnictwa w kulturze
- znać sylwetki i twórczy dorobek poznanych reżyserów, w szczególności Andrzeja Wajdy
- znać gatunki sztuki filmowej: etiuda, impresja, film fabularny

Metody i formy pracy:

- dyskusja kierowana
- praca w grupach
- praca z fragmentem dzieła filmowego
- prezentacja

Materiały dydaktyczne:

- filmy: „Chleb” reż. Grzegorz Skurski, „Popiół i diament” reż. Andrzej Wajda, „Krótka historia jednej tablicy” reż. Feliks Falk
- baśń – „Choinka” H. Ch. Andersena,
- Jerzy Andrzejewski „Popiół i diament”

Przebieg lekcji :

Czynności metodyczne	Zakres treści
Uczniowie przedstawiają informacje zebrane w ramach zadania domowego	Informacje dotyczące dorobku artystycznego reżyserów omawianych filmów (zwrócenie uwagi na zasługi Andrzeja Wajdy w adaptacji literatury polskiej na język filmu np.: „Brzezina”, „Pan Tadeusz”, „Popioły”, „Zemsta”, „Panny z Wilka”, „Ziemia Obiecana”, „Wesele”) (3 minuty)

Filmoteka Szkolna

<p>„burza mózgów” - na podstawie poznanych definicji ze słowników i Internetu, uczniowie podają synonimy słowa symbol.</p>	<p>Symbol - metafora, abstrakcja, interpretacja, sztuka, skojarzenie, przeciwieństwo dosłowności, odniesienie</p> <p>(2 minuty)</p>
<p>dyskusja kierowana</p>	<ul style="list-style-type: none">• pierwszy z omawianych przez nas filmów p.t. Chleb jest impresją filmową, z czym kojarzy się Wam słowo impresja? (skojarzenia z młodopolskim kierunkiem artystycznym)• jakie znaczenie symboliczne ma chleb w polskiej kulturze? (zwyczaj witania chlebem i solą - rozpoczynanie nowego życia, dzielenie się chlebem- symbol przyjaźni i gościnności, upuszczony podnosi się z ziemi i całuje - gest szacunku; odwołanie do poezji np. C.K. Norwid Moja piosnka II; przysłowie - Kto chleb ciska, to go po śmierci będzie zbierał)• jakie określenia najcelniej nazywają Wasze wrażenia po obejrzeniu filmu? (poruszający, mocny, wstrząsający, smutny)• co symbolizują poszczególne obrazy? stukot kół, rozmowy w różnych językach, modlitwy, płacz dziecka - droga do obozu zagłady; ubytek w desce wagonu - okno na świat; komin lokomotywy - krematorium; wagon - barak obozowy; chleb - życie; chleb, który nie przechodzi przez kraty - brak nadziei i szans na życie;• dlaczego ostatni obraz nasycy się barwą? (kojarzy się ze współczesnością; chleb porzucony w trawie - przypadek?, marnotrawstwo?)• analiza gestu kolejarza (mechanicznie, rutynowo, bezrefleksyjnie podaje chleb, który nie może przejść przez kraty - gest pomocy przy jednoczesnej aprobacie istniejącego zła, prawdziwą pomocą byłaby - symbolicznie - likwidacja krat; podany w sposób jak robi to kolejarz, jest marnotrawstwem dobra - analogia do współczesności, w której naprawianie świata ogranicza się do jednorazowych gestów i akcji; brak wspólnoty, solidarności w walce ze złem; "dzisiaj też mogą jeździć takie pociągi") <p>(czas 15 minut)</p>
<p>wykład informacyjny</p>	<p>Wprowadzenie nauczyciela do analizy filmu pt. „Popiół i diament” powinno dotyczyć faktu, że film został nakręcony w czasach „odwilży” w 1958 r. Kontrowersje wokół filmu dotyczą interpretacji wydarzeń historycznych i sytuacji politycznej pokazanej w filmie. Najwięcej dyskusji wywołuje powieść Jerzego Andrzejewskiego będąca źródłem adaptacji filmowej. Nie wchodząc w subtelności polityczne i historyczne skomplikowanych czasów, kiedy kończy się wojna i rozpoczyna „nowa niewola”, skupmy się na uniwersalnym wymiarze niewątpliwie wartościowego pod względem artystycznym dzieła Andrzej Wajdy.</p> <p>(czas 3 minuty)</p>

Filmoteka Szkolna

dyskusja kierowana	<ul style="list-style-type: none">gdzie i kiedy rozgrywa się akcja filmu?przedstawcie główne wydarzenia składające się na treść filmu i wymieńcie głównych bohaterów,czy oglądaliście ten film z zainteresowaniem? Co poza historią opowiedzianą na ekranie może zaintrygować widza?które elementy filmu (ujęcia, sceny, sekwencje, obrazy) wywierają na Was największe wrażenia? (wymiana wrażeń powinna ujawnić pierwsze intuicje i sugestie interpretacyjne wskazujące na elementy symboliczne w filmie) <p>(czas 10 minut)</p>
praca w grupach, ocena koleżeńska grupy prezentują wyniki swoich prac na dużych arkuszach papieru, pozostałe grupy odnoszą się do wypisanych haseł	<ul style="list-style-type: none">jak interpretujecie następujące sceny i motywy? <p>grupa I</p> <ul style="list-style-type: none">śmieć robotnika na drzwiach kapliczki,zaorane pole,postać Maćka w białej koszuli na tle maszerujących oddziałów armii radzieckiej, <p>.....</p> <p>grupa II</p> <ul style="list-style-type: none">rozmowy w ubikacji,scena z zapalonymi szklankami w barze,scena w kaplicy, Maciek odczytujący fragment wiersza Norwida, <p>.....</p> <p>grupa III</p> <ul style="list-style-type: none">scena w kaplicy, odwrócony krzyż,obrazy, portrety w salonie pani Staniewiczowej,bezpiecznik, błakający się biały koń, <p>.....</p> <p>grupa IV</p> <ul style="list-style-type: none">skrzypiąca szafa w mieszkaniu Staniewiczowej,motyw deszczu,śmierć Szczuki w ramionach Maćka na tle fajerwerków, <p>.....</p> <p>grupa V</p> <ul style="list-style-type: none">dziecko składające kwiatki w kaplicy,polonez w rytmie fałszywie grającej orkiestry,scena śmierci Maćka (białe prześcieradła poplamione krwią stado ptaków, śmietnik), <p>.....</p> <p>* każda z grup może zaproponować dodatkowo własną propozycję symbolicznej sceny i ją zinterpretować</p> <p>(czas 20 minut)</p>

Filmoteka Szkolna

dyskusja	<ul style="list-style-type: none">• z którą epoką literacką mieliście najwięcej skojarzeń ?• dlaczego Maciek Chełmicki przypomina bohatera romantycznego ? (rozdarto wewnątrz, wierność przysiędze, honor, samotność, poczucie alienacji, indywidualizm)• porównajcie postawy Maćka Chełmińskiego i Drewnowskiego? (Drewnowski - symbol konformizmu, karierowiczostwa, dostosowania się do każdej sytuacji bez względu na cenę) <p>(czas 8 minut)</p>
pokaz	projekcja etiudy Feliksa Falka „Krótka historia jednej tablicy” <p>(czas 5 minut)</p>
burza mózgów	<ul style="list-style-type: none">• zestawienie treści baśni Andersena „Choinka” z symboliką filmu (los upersonifikowanych przedmiotów, nastrój radości i smutku, ogromne zainteresowanie, poczucie opuszczenia, itp.)• Co symbolizuje tablica z napisem „Solidarność”? (tablica jest symbolem tego, co narodziło się w świadomości Polaków w 1980 r. - wspólnoty, współpracy, jedności) <p>(czas 5 minut)</p>
praca w grupach uczniów wypisują na arkuszach papieru swoje skojarzenia dotyczące poddanego zagadnienia. Sprawozdawcy grup pre- zentują wyniki	<ul style="list-style-type: none">• dlaczego wspólnota nie wytrzymuje próby czasu ?• dlaczego „zostaje odesłana do piwnicy”?• czego wymaga się od wspólnoty ? (solidarności, wspólnego podejmowania decyzji, zdolności do ponoszenia ofiar, rezygnacji z partykularnych interesów, ciągłego dążenia do wolności, wolności nie zdobywa się tylko raz, odrzucenia konformizmu, odpowiedzialności za drugiego człowieka) <p>(czas 15 minut)</p>
podsumowanie	<ul style="list-style-type: none">• co wspólnego łączy trzy zaprezentowane filmy? (uczniowie powinni wskazać na słowo klucz, czyli symbol; każdy z nich „znaczył coś więcej niż znaczył”; poruszają problem wolności; dotyczą naszej historii) <p>(czas 5 minut)</p>